

Sadržaj

Prvi deo

Definisanje makroekonomije (1)

1. Teorija makroekonomije	2
1.1. <i>Filosofija i začeci ekonomije kao samostalne nauke</i>	5
1.1.1. Renesansa i merkantilizam – otkriće antike i razvoj prirodnih nauka, novca, industrije, trgovine i novih kolonija	5
1.1.2. Racionalizam u filosofiji i bizokratizam u ekonomskim naukama	9
1.1.3. Francuska revolucija, prosvetiteljstvo i ekonomski liberalni kapitalizam	11
1.2. <i>Liberalni kapitalizam i oportunistička shvatanja</i>	13
1.2.1. Klasična ekonomska škola	13
1.2.1.1. William Petty	13
1.2.1.2. Adam Smith	14
1.2.1.3. David Ricardo	16
1.2.1.3.1. Osnove rikardijanske teorije	16
1.2.1.3.2. Kvantitativna teorija novca	17
1.2.1.3.3. Teorija spoljne trgovine	17
1.2.1.4. John Stuart Mill	18
1.2.2. Neoklasične i subjektivistička teorija granične korisnosti i primena matematičko-statističkih metoda u ekonomiji	20
1.2.2.1. Neoklasična ekonomska teorija	20
1.2.2.2. Neoklasična ekonomska škola	21
1.2.2.2.1. Alfred Marshall	21
1.2.2.2.2. Antonine Augustin Cournot	23
1.2.2.2.3. Leon Walras	24
1.2.2.2.4. Vilfredo Pareto	24
1.2.2.2.4.1. Paretova teorija korisnosti	24
1.2.2.2.4.2. Pareto-optimum	25
1.2.2.2.5. Francis Ysidro Edgeworth	26
1.2.2.2.6. Karl Gustav Cassel	26
2. Klasična i neoklasična ekonomska teorija i škole	28
2.1. <i>Klasične i neoklasične ekonomske teorije i škole</i>	28
2.1.1. Karakteristike klasične, neoklasične i kritičke škole	28
2.1.2. Klasična monetarna teorija	29
2.1.3. Kejnzijanska ekonomska teorija	29
2.2. <i>Teoretičari novih ekonomskih pravaca</i>	30
2.2.1. John Maynard Keynes	30
2.2.2. Edward Chamberlin	31
2.2.3. Joan Robinson	31
2.2.4. Arhtur Bowley	31
2.2.5. Fritz Machalup	31
2.2.6. Joseph Schumpeter	34
2.2.7. Piero Sraffa	34

2.2.8.	Friedrich List	37
2.2.9.	Bertil Gotthard Ohlin	38
2.3.	<i>Ekonomске теорије социјализма</i>	40
2.4.	<i>Неокласична економска теорија слободног тржишта и приступ формирању цена на тржишту</i>	41
2.4.1.	Kenneth Galbraith	42
2.4.2.	Milton Friedman	42

Drugi deo Principi ekonomije

1.	Ekonomске концепције i principi ekonomije	44
1.1.	<i>Princip oportunitetnih troškova</i>	45
1.1.1.	Determinisanje zakonitosti ponašanja oportunitetnih troškova	45
1.1.1.1.	Oportunitetni, eksplicitni i implicitni troškovi	46
1.1.1.2.	Međusobni odnosi između ukupnih, prosečnih i marginalnih troškova – marginalna analiza	47
1.1.1.2.1.	Dinamika troškova analizom marginalnih troškova	47
1.1.1.2.2.	Marginalni metod	49
1.1.1.2.3.	Marginalna analiza	50
1.2.	<i>Međuzavisnost troškova</i>	51
1.3.	<i>Definisanje principa oportunitetnih troškova</i>	52
2.	Principi preferencija domaćinstva	54
2.1.	<i>Teorijske osnove individualnih preferencija</i>	54
2.1.1.	Analiza tražnje u odnosu na visinu cena	54
2.1.2.	Korisnost proizvoda kao osnova potražnje	57
2.1.3.	Objašnjenje pojma granična korisnost	60
2.1.4.	Kako kupac determiniše vrednost proizvoda	61
2.1.5.	Teorija indiferentnosti i analiza ponašanja kupaca	64
2.2.	<i>Istraživanje troškova života i budžetske linije potrošnje</i>	65
2.2.1.	Istraživanje troškova života	65
2.2.2.	Istraživanje budžerske linije potrošnje	65
2.2.3.	Kretanje cena robe široke potrošnje	67
2.2.4.	Elementi makroekonomske politike kojom se utiče na povećanje potrošnje	67
2.3.	<i>Ponašanje potrošača u odnosu na ordinarna, inferorna i neutralna dobra</i>	71
3.	Elastičnost tražnje, cena i dohodaka	73
3.1.	<i>Elastičnost tražnje prema kriterijumu cena</i>	73
3.2.	<i>Dohodak i tražnja</i>	75
4.	Proizvodna funkcija	78
4.1.	<i>Agregati proizvodnje</i>	78
4.2.	<i>Zakon o opadajućem prinosu</i>	79
4.3.	<i>Kreiranje makroekonomskih pretpostavki za dostizanje optimalnih rezultata poslovanja</i>	80

5. Ekonomski equilibrium	83
5.1. <i>Analiza ravnoteže proizvođača (ponude) i potrošača (tražnje)</i>	83
5.2. <i>Objašnjenje pojma makroekonomska ravnoteža</i>	85
5.3. <i>Ekonomski ekvilibrijum</i>	86

Treći deo

Teorijske osnove makroekonomske ravnoteže sa makroekonomskim modelima (88)

1. Istraživanje potrošnje, tražnje, proizvodnje, štednje i dohotka	89
1.1. <i>Definisanje mikroekonomije i makroekonomije sa oblicima ekonomije</i>	89
1.1.1. Definisanje makro i mikroekonomije	89
1.1.2. Definisanje izbora, retkosti i supstitucije	90
1.1.3. Oblici ekonomije	92
1.1.4. Ekonomski kategorijalni sistem	95
1.1.4.1. Makroekonomski agregati proizvodnje	95
1.1.4.2. Komponente bruto društvenog proizvoda	99
1.1.4.3. Makroekonomski akceleratori	100
1.2. <i>Ponašanje nacionalne ekonomije prema kriterijumu potrošnje, investicija i štednje</i>	101
1.2.1. Funkcija potrošnje (tražnje)	101
1.2.1.1. Akceleratori tražnje	102
1.2.1.2. Pristup u osiguranju makroekonomske ravnoteže	103
1.2.1.3. Agregatne ponuda i kriva tražnje	104
1.2.1.3.1. Objašnjenje kretanja krive agregatne ponude	105
1.2.1.3.1.1. Ponašanje agregatne ponude na kratki rok	106
1.2.1.3.1.2. Ponašanje agregatne ponude na dugi rok	107
1.2.1.3.2. Objašnjenje kretanja krive agregatne tražnje	108
1.2.2. Ekonomija i menidžment investiranja	108
1.2.2.1. Politika investiranja	108
1.2.2.2. Kretanje cene novca i kapitala	111
1.2.2.2.1. Preferencije ulagača u odnosu na očekivani prinos	112
1.2.2.2.2. Sklonost i averzija prema riziku	113
1.2.2.3. Investicijski menidžment	114
1.2.2.4. Sklonosti ka investiranju	116
1.3. <i>Ekonomija štednje</i>	117
1.4. <i>Ekonomski modeli – multiplikatorii akceleratori</i>	118
1.4.1. Model agregatne tražnje i proizvodnje	118
1.4.1.1. Teorija ravnotežnog nivoa nacionalnog dohotka	118
1.4.1.2. Model multiplikatora	119
1.4.1.3. Analiza multiplikatora AS – AD	120
1.4.2. Multiplikator zatvorene – otvorene privrede	122
1.4.2.1. Multiplikator u zatvorenoj privredi	122
1.4.2.2. Multiplikator u otvorenoj privredi	123
1.4.3. Međusobna dejstva multiplikatora i akceleratora	124
1.4.3.1. Princip akceleratora	124
1.4.3.2. Nedostaci multiplikatora – akceleratora	126

1.4.4.	Monetarni multiplikator	127
1.5.	<i>Modeli predviđanja privrednih ciklusa i tehnologije</i>	128
2.	Ekonomske modeli	132
2.1.	<i>Teorijske modeli</i>	132
2.1.1.	Teorija etapa razvoja Rostova	132
2.1.2.	Teorija tzv. „začaranog kruga siromaštva,,	132
2.1.3.	Teorija usmerene na prevladavanje nerazvijenosti	133
2.1.4.	Matematički model rasta – Harod Domarov jednosektorski model	134
2.1.5.	Teorije o uticaju tehnološkog razvoja na kulturno-civilizacijski i socijalni razvoj	134
2.1.5.1.	Poljoprivredno-zanatska tehnološka revolucija	134
2.1.5.2.	Industrijska tehnološka revolucija	136
2.1.5.3.	Informatičko tehnološka revolucija	140
2.1.5.4.	Uticaj savremenih tehnoloških promena na društvene promene	141
2.1.6.	Model tehnološkog razvoja i Kondratjevi ekonomski ciklusi	145
2.2.	<i>Ekonomometrija i ekonomska metodologija</i>	148
2.2.1.	Ekonomska metodologija	148
2.2.1.1.	Opšti metodološki principi	148
2.2.1.1.1.	Metod saznanja	148
2.2.1.1.2.	Sintetički metod	148
2.2.1.1.3.	Metod apstrakcije	149
2.2.1.1.4.	Induktivni metod	149
2.2.1.1.5.	Deduktivni metod	150
2.2.1.2.	Ekonomska terminologija	151
2.2.2.	Ekonomometrija	152
2.2.2.1.	Ekonomometrijski modeli	152
2.2.2.2.	Demografski modeli predviđanja	153
2.2.2.2.1.	Postupak tranzicije stope nataliteta i stope smrtnosti	154
2.2.2.2.2.	Maltusova teorija geometrijske progresije rasta stanovništva i aritmetičke progresije proizvodnje namirnica	155
2.2.2.2.3.	Kapičina teorija o hiperboličkom rastu stanovništva	156
2.2.2.3.	Tržišni modeli predviđanja	157
2.2.3.	Morfološka analiza	158
2.2.4.	Ekstrapolacija vremenskih serija	159
2.2.5.	Metod krive iskustva	159
2.2.6.	Operaciona istraživanja, metodi i modeli	161
2.3.	<i>Praktične ekonomske modeli</i>	162
2.3.1.	Model cost-benefit analize javnih investicionih projekata	162
2.3.2.	Model međusektorske ili input-output analize	165
2.4.	<i>Model globalnog društvenog sistema i njegovih podistema</i>	168
2.4.1.	Paradigme svetskog globalnog društveno-političkog sistema	168
2.4.2.	Model globalnog društvenog sistema i njegovih podistema	169
3.	Kejnzijsko i monetarističko shvatanje ravnoteže	171
3.1.	<i>Makroekonomska ravnoteža</i>	171
3.1.1.	Objašnjenje pojma makroekonomska ravnoteža	171

3.1.2.	Kejnzijansko shvatanje makroekonomske ravnoteže	173
3.1.2.1.	Hansen-Semjuelson-Hiks-ov pristup	173
3.1.2.2.	Filipsova kriva	173
3.1.3.	Monetarističko shvatanje makroekonomske ravnoteže	178
3.1.4.	Kejnzijansko i monetarističko shvatanje ekonomije	181
3.2.	<i>Ekonomija blagostanja i ekonomski optimum</i>	184
3.2.1.	Objašnjenje pojmova iz područja ekonomije blagostanja	184
3.2.1.1.	Objašnjenje pojma ekonomija blagostanja	184
3.2.1.2.	Objašnjenje razlika između privatnih i društvenih troškova	185
3.2.2.	Objašnjenje pojmova iz područja upravljanja ekonomskim optimumom	187
3.2.2.1.	Objašnjenje pojma ekonomski optimum	187
3.2.2.2.	Objašnjenje pojmova javna dobra i cene njihovog korišćenja	191
4.	Funkcija novca u tržišnoj privredi	194
4.1.	<i>Analiza finansijskog tržišta</i>	194
4.1.1.	Definisanje finansijskog tržišta	195
4.1.1.1.	Pozitivni efekti i nedostaci tržišta kapitala	196
4.1.1.2.	Savremene karakteristike finansijskog tržišta	197
4.1.2.	Ocena stanja privrede i tražnje za novcem	198
4.1.3.	Ekonomski ciklusi i tražnja za novcem	199
4.2.	<i>Tržište kapitala</i>	199
4.3.	<i>Tržište hartija od vrednosti</i>	202
4.4.	<i>Značajke odgođenog plaćanja za socijalnu tržišnu privredu</i>	205
4.5.	<i>Institucije finansijskog tržišta</i>	206
4.5.1.	Tržišne transakcije hedžera ispekulanata	206
4.5.2.	Tržišne transakcije fjučersima	208
4.5.3.	Tržišne transakcije opcijama	211
4.6.	<i>Uloga centralne banke</i>	211
4.6.1.	Funkcije centralne banke	211
4.6.2.	Sistem federalnih rezervi	212
4.6.3.	Komponente koje određuju ponudu novca	213
5.	Istraživanje ekonomskog fenomena inflacija	215
5.1.	<i>Teorija inflacije</i>	216
5.1.1.	Teorija novca i cena	216
5.1.1.1.	Kvantitativna teorija novca i cena	216
5.1.1.2.	Psihološka teorija novca	216
5.1.1.3.	Teorija stvarne kamatne stope	217
5.1.2.	Inflacioni efekti	218
5.1.3.	Analiza fenomena inflacije i nezaposlenosti	219
5.1.3.1.	Objašnjenje fenomena inflacije i (ne)zaposlenosti	219
5.1.3.2.	Objašnjenje fenomena inflacije u srpskim zemljama	221
5.2.	<i>Objašnjenje privredne ravnoteže i nezaposlenosti</i>	222
5.2.1.	Walrasov model analize	222
5.2.2.	Klasična nezaposlenost	224
5.2.3.	Ugrađena inflacija	224

5.2.4.	Kejnzijanska nezaposlenost	225
5.2.5.	Tri vrste neravnoteža (ne)zaposlenosti	225
5.3.	<i>Stagflacija i anticipirana inflacija</i>	226
5.4.	<i>Ekonomska politika antiinflacije i dezinflacije</i>	227
5.4.1.	Antiinflaciona ekonomska politika	227
5.4.2.	Dezinflaciona ekonomska politika	228
5.4.3.	Alternativna ekonomska politika	229
5.5.	<i>Istraživanje fenomena recesije</i>	231
5.5.1.	Pojavni oblici recesije	231
5.5.2.	Ponašanje ljudi u uslovima recesije	232
5.5.3.	Program izlaska iz recesije	234
5.6.	<i>Budžetske i makroekonomske performanse</i>	236
5.6.1.	Cukierman-Liviatanov model	236
5.6.2.	Upravljanje inflacijom	239
5.6.2.1.	Reakcija potrošača u uslovima nestašica na tržištu	242
5.6.2.2.	Ponašanje potrošača u uslovima inflacije	243

Četvrti deo

Savremene paradigme makroekonomije (247)

1.	Vodeće ekonomske škole i tranziciona ekonomija	248
1.1.	<i>Vašingtonski konsenzus i teorijske zablude čiste tržišne privrede</i>	248
1.1.1.	Vašingtonski konsenzus – strategija Međunarodnog monetarnog fonda i Svetske banke prema nerazvijenim i zemaljama u razvoju	248
1.1.2.	Teorijske zablude Adama Smitha („nevidljive ruke,,)	250
1.1.3.	Teorija čiste tržišne privrede	250
1.1.4.	Teorijski model socijalne tržišne privrede	252
1.2.	<i>Problemi privatizacije i liberalizacije tržišta u post-komunističkim zemljama</i>	256
1.2.1.	Problemi privatizacije	259
1.2.2.	Problemi liberalizacije	260
1.3.	<i>Savremeno okruženje koje determiniše savremenu makroekonomiju</i>	263
1.3.1.	Procesi mondijalizacije i alterglobalizacije	263
1.3.1.1.	Antropologijska osnovica mondijalizacije	263
1.3.1.1.1.	Rasprava o konceptu suverenosti	263
1.3.1.1.2.	Ključne transformacije procesa globalizacije	265
1.3.1.1.3.	Teorija međunarodnih odnosa globalizma	266
1.3.1.1.3.1.	Osnovna područja i faktori globalizacije	266
1.3.1.1.3.2.	Osnovna područja, faktori i oblici globalizacije	268
1.3.1.1.3.2.1.	Proces globalizacije	269
1.3.1.1.3.2.2.	Proces regionalizacije	269
1.3.1.1.3.2.3.	Proces tribalizma	269
1.3.1.1.3.2.4.	Oblici globalizacije spoljnotrgovinske razmene	270
1.3.1.1.3.2.5.	Antiglobalizacija – svetska pojava i svetski procesi alterglobalizacije	270
1.3.2.	Vojno-industrijski kompleks i bezbednosna komponenta savremene makroekonomije	272

1.3.3.	Makroekonomija u uslovima kulta trgovačkih marki u vlasništvu transnacionalnih kompanija	273
1.3.4.	Demografski sunovrat Evrope – paradigma koja determiniše buduću makroekonomsku politiku	275
1.3.4.1.	Pokazatelji demografskog kolapsa	275
1.3.4.2.	Posledice demografskog kolapsa	276
1.3.5.	Ekonomska Unija kao nova paradigma socijalne organizacije zajednice i makroekonomije	277
2.	Paradigme savremenog kapitalizma	281
2.1.	<i>Faza kapitalizma individualnih kapitala</i>	281
2.2.	<i>Faza kapitalizma totalnog kapitala</i>	283
2.3.	<i>Faza kapitalizma informacionih tehnologija</i>	284
2.3.1.	Sušтина postindustrijskog društva informacionih tehnologija	284
2.3.2.	Digitalna ekonomija	286
2.3.3.	Globalna ekonomija i konkurencija	287
2.3.4.	Upravljanje znanjem	288
2.3.5.	Informacione tehnologije i ekonomija informacionih tehnologija	290
2.3.5.1.	Klasifikacija informacionih sistema	290
2.3.5.2.	Ekonomija informacionih tehnologija	291
2.3.6.	Ispitivanje uticaja savremenih informacionih tehnologija na društvo, organizacije i pojedince	291
2.4.	<i>Faza kapitalizma socijalnog kapitala – doktrina o poverenju među ljudima</i>	292
2.5.	<i>Organizacija savremenog zapadnog liberalnog kapitalističkog društva koja determiniše makroekonomiju</i>	293
2.5.1.	Model socijalne organizacije savremenog kapitalizma	293
2.5.2.	Sistem funkcionisanja čovečanstva sa totalnim kapitalizmom na globalnom nivou	294
2.5.3.	Sistem naddržavnosti unutar regionalnih integracija	295
2.5.3.1.	Sistem javne vlasti	295
2.5.3.2.	Sistem tajne vlasti	296
2.5.3.3.	Sistem nevladajuće elite	296
2.5.3.4.	Sistem blokova i saveza – vladari u ime vladara u senci	296
2.5.4.	Jedinstvenost Zapada	297
2.6.	<i>Diktatura nadekonomije – transakciona i simbolska ekonomija</i>	298
3.	Paradigme tranzicione ekonomije	307
3.1.	<i>Kolonijalna demokratija</i>	307
3.2.	<i>Problemi tranzicione ekonomije</i>	309
3.3.	<i>Tendencije i problemi promene vlasništva</i>	312
4.	Pitanja čije rešenje omogućuje prelaz iz socijalističke samoupravne, ratne i tranzicione u socijalnu tržišnu privredu	324
4.1.	<i>Rešavanje otvorenih pitanja čijim se rešenjem osigurava prelaz iz socijalističke u socijalnu tržišnu privredu</i>	314
4.1.1.	Otvorena pitanja	315

4.1.2.	Iskustva Nemačke: prelaz iz nacional-socijalističke prema socijalnoj tržišnoj privredi	319
4.1.3.	Iskustva Istočne Evrope – prelaz iz centralno-planske prema socijalnoj tržišnoj privredi	321
4.1.4.	Pouke za prelaz iz socijalističke-samoupravne prema socijalnoj tržišnoj privredi	324
4.2.	Rešavanje otvorenih pitanja čijim se rešenjem osigurava prelaz iz socijalističkog u preduzetničko društvo socijalne tržišne privrede	331
4.3.	Rešavanje otvorenih pitanja čijim se rešenjem osigurava prelaz iz ratne u civilnu socijalnu tržišnu privredu	334

Literatura		335
------------	--	-----